

Relationship Between Self-efficacy and Academic Achievements in the Students of Tehran University of Medical Sciences

Fatemeh Rahimi ¹, Hengameh Mirnasab ^{2*}, Elaheh Alamdar ³, Kourosh Kamali ⁴, Giti Khoushemehri ⁵

¹ MSc, Department of Health Education, South Tehran Health Center, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² BSc, School Of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

³ BSc, Research Center, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

⁴ Assistant Professor, Department of Public Health, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

⁵ Instructor, Department of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

* **Corresponding author:** Hengameh Mirnasab, BSc, School Of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. E-mail: h_mirnasab@yahoo.com

Received: 07 Apr 2017

Accepted: 14 Jun 2017

Abstract

Introduction: Self-efficacy is the sense of personal ability to learn contents and perform tasks. Self-efficacy although is an effective factor in academic achievement, by creating a desirable environment for the success of educational system, it can play a predictive role for medical students in the promotion of health in the community. The current study aimed at evaluating the relationship between self-efficacy and academic achievements in the students of Tehran University of Medical Sciences and exploring the variables affecting self-efficacy and showing the role of self-efficacy as a factor influencing academic achievements.

Methods: The current descriptive-analytical, cross sectional study was conducted on 301 students selected through cluster random sampling method in 2014-2015 the academic year. The students were asked to completed a standard demographic questionnaire as well as a 17-item general self-efficacy scale developed by Sherer et al. Grade point average (GPA) was considered as a measure of academic achievement. Data were analyzed with SPSS version 16 using descriptive statistics including frequency, mean, and standard deviation.

Results: The average self-efficacy score was 61(8); 90% of the students have a strong self - efficacy. The average academic achievement score was 17.47(1,68). 56% of students were successful. There was a significant relationship between self-efficacy and educational level, mental discomfort ($P < 0.05$), interest in the field and satisfaction with learning ($P < 0.001$). There was no meaningful relationship between self-efficacy and academic achievement ($P \geq 0.05$). Academic achievement significantly different in men and women. ($P < 0.05$)

Conclusions: Identification of talents and interests, academic advice when choosing field of study, activation of counseling centers, as well as research on the relationship between motivation and academic success is suggested.

Keywords: Achievement, Self Efficacy, Student

ارتباط خودکارآمدی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران

فاطمه رحیمی^۱، هنگامه سادات سید میرنساب^{۲*}، الهه علمدار^۳، کورش کمالی^۴، گیتی خوشه مهری^۵

^۱ کارشناس ارشد، مرکز بهداشت جنوب تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
^۲ کارشناس، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
^۳ کارشناس، معاونت پژوهشی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
^۴ استادیار، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران
^۵ مربی، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
 * نویسنده مسئول: هنگامه سادات سید میرنساب، کارشناس، گروه آموزش بهداشت، دانشکده پرستاری و مامایی تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران. ایمیل: h_mirnasab@yahoo.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۳/۲۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۱/۱۸

چکیده

مقدمه: باورهای خودکارآمدی تحصیلی احساس توانایی فردی برای یادگیری محتوا و انجام تکالیفی است که به او داده می‌شود. خودکارآمدی علاوه بر اینکه به عنوان عامل تاثیرگذار در موفقیت تحصیلی، با ایجاد محیطی مطلوب موفقیت نظام آموزشی را در پی دارد، در دانشجویان علوم پزشکی می‌تواند پیش بینی کننده نقش آینده‌شان در سلامت جامعه باشد. هدف از این مطالعه تعیین ارتباط خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران، کشف و بررسی متغیرهای مؤثر بر خودکارآمدی، همچنین اثبات خودکارآمدی به عنوان عامل تأثیر گذار بر موفقیت تحصیلی می‌باشد.

روش کار: مطالعه حاضر مطالعه‌ای توصیفی- تحلیلی و مقطعی است. ۳۰۱ دانشجوی از طریق روش نمونه گیری خوشه‌ای در طول سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۳ انتخاب شدند. از آنها خواسته شد تا پرسشنامه‌های استاندارد دموگرافیک و مقیاس ۱۷ ماده‌ای خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران (GSE) را تکمیل کنند. معدل به عنوان معیار موفقیت تحصیلی دانشجویان در نظر گرفته شد. داده‌ها با کمک نرم افزار SPSS 16 آنالیز شد. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آزمون آماری تحلیلی (آزمون t، ANOVA و ضریب همبستگی پیرسون) بیان شد.

یافته‌ها: متوسط نمره خودکارآمدی (۸) ۶۱ بود. ۹۰ درصد دانشجویان دارای خودکارآمدی قوی بودند. متوسط نمره موفقیت تحصیلی (۱/۴۷) ۱۷ بود. ۵۶ درصد دانشجویان موفق بودند. بین خودکارآمدی و مقطع تحصیلی، ناراحتی روحی ($P < 0/05$)، علاقه به رشته و رضایت از یادگیری ($P < 0/001$) ارتباط معنی داری مشاهده شد. بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی ارتباط معنی داری وجود نداشت. ($P \geq 0/05$). موفقیت تحصیلی در زنان و مردان به طور معنی داری متفاوت بود ($P < 0/05$).

نتیجه گیری: شناسایی استعدادها و علائق، مشاوره تحصیلی در هنگام انتخاب رشته تحصیلی، فعال کردن مراکز مشاوره و راهنمایی تحصیلی، همچنین پژوهش درباره ارتباط بین انگیزه و موفقیت تحصیلی پیشنهاد می‌شود.

واژگان کلیدی: موفقیت، خودکارآمدی، دانشجویان

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

سازگاری فراگیر با محیط آموزشی و موفقیت در آینده در نظر گرفته شود، بیانگر موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدفیابی و توجه به رفع

یکی از موضوعات جالب توجه در پژوهشهای اجتماعی، موفقیت تحصیلی است، زیرا علاوه بر آن که می‌تواند به عنوان معیاری جهت

و نیازهای فردی نیز می‌باشد (۱). تقریباً یک ربع از جمعیت جوان، در معرض خطر شکست تحصیلی و دیگر مشکلات رفتاری متعاقب آن هستند (۲). همچنین بر طبق مطالعات انجام شده، حدود ۱۲ درصد از دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی در طی دوران تحصیل خود حداقل یک‌ترم مشروط می‌شوند (۳). عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی فراوان و متعدد هستند (۴). بنابراین لازم است از تئوری‌ها یا مدل‌های تغییر رفتار در این زمینه استفاده شود. یکی از تئوری‌های مهم تغییر رفتار در زمینه یادگیری، تئوری خودکارآمدی بندورا است. بر اساس این تئوری از میان مکانیسم‌های شخصی، هیچ کدام بنیادی‌تر یا فراگیرتر نسبت به خودکارآمدی در کنترل رفتار و تقاضاهای محیطی نیست (۵). باورهای خودکارآمدی تحصیلی به عنوان یکی از ابعاد باورهای خودکارآمدی، به معنای ادراک و باور دانش آموز از توانمندی خود در فهم و یادگیری، حل مسائل درسی و دستیابی به موفقیت‌های تحصیلی (۶)، احساس توانایی فردی برای یادگیری محتوا و انجام تکالیف مانند خواندن کتاب، پاسخ به سؤالات در کلاس و آمادگی جهت آزمون است (۵) و از تجارب گذشته و کنونی، در طول دوران مدرسه و نقش‌های خاص تأثیر می‌پذیرد (۷) همچنین بنابه نظرشارف (۱۹۹۷) به داور و قضاوت آنان در مورد توانایی‌های خود جهت انجام تکلیف و یادگیری مواد آموزشی مورد نیاز جهت اکتساب نمرات خوب، بر می‌گردد (۸). این باورها بر بسیاری از جنبه‌های زندگی مثل گزینش اهداف، تصمیم‌گیری، میزان تلاش، سطح استمرار و پایداری و رویارویی با مسائل چالش برانگیز تأثیرگذار هستند (۶). از نظر لایون "موفقیت تحصیلی" به جلوه‌ای از وضعیت تحصیلی دانش آموز یا دانشجو اشاره دارد که این جلوه ممکن است نشان دهنده نمره یک دوره، میانگین نمرات برای مجموعه‌ای از دوره‌ها در یک درس یا میانگین نمرات دوره‌های مختلف باشد (۹). جستجوی انجام شده نشان داد که در مطالعات متعددی رابطه مثبت بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی بدست آمده است (۱۰). بندورا (۱۹۸۶) معتقد است معمولاً دانش آموزان دارای خودکارآمدی بالا شاهد موفقیت‌های چشمگیری در موقعیت‌های تحصیلی خود هستند (۱۱)، میانگین نمرات بالاتری دارند و پایداریشان برای تکمیل تکالیف بیشتر است (۱۲). بطوریکه افراد دارای باورهای خودکارآمدی قوی در جهت انجام تکلیف سعی بیشتری نموده و زمان بیشتری را صرف کار خود کرده تا بتوانند نمرات بهتری را کسب نمایند (۸، ۱۳، ۱۴). در مطالعه صورت گرفته توسط واکر و پوسن (۲۰۰۳) که با هدف پیشگویی رفتار بر روی ۱۱۵ دانشجوی عضو در کلاس‌های آموزش عمومی در دانشگاه عمومی ایالات متحده صورت گرفت نشان داد که خودکارآمدی اثر قوی، مثبت و مستقیمی بر قصد رفتار داشته و به طور غیر مستقیم نیز بر قصد رفتاری تأثیر دارد (۴). چن و همکاران (۲۰۰۹) در مطالعه خود بر روی دانشجویان زبان انگلیسی به این نتیجه رسیدند که دانشجویان دارای خودکارآمدی بیشتر، پیشرفت تحصیلی بهتری را از خود نشان می‌دهند (۱۵). کوماراجو و نادر (۲۰۱۳) در پژوهشی در میان دانش آموزان پایه هشتم نشان دادند که دانش آموزان دارای خودکارآمدی بالا به دلیل تسلط بر چالش‌ها، موفقیت تحصیلی بیشتری را کسب می‌کنند (۱۶) در نتایج تحقیقی در دانشگاه آلبانی (۲۰۱۳) ارتباط معنی داری بین خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی دیده شد (۱۷). در مطالعات گزارش شده در ایران یافته‌های متناقضی در زمینه ارتباط بین خودکارآمدی

و موفقیت تحصیلی وجود دارد (۱۰). نتایج تحقیق رمضان جهانبان و ستاره محجوبی (۲۰۱۳) در دانشگاه آزاد واحد کرج نشان داد که ارتباط مثبت و معنی داری بین خودکارآمدی دانشجویان و موفقیت‌های علمی آنها در سطوح مختلف وجود دارد (۱۸). در مطالعه صفاری و همکارانش (۲۰۱۲) رابطه مستقیم بین معدل دو نیم سال گذشته به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی دانشجویان و خودکارآمدی بدست آمد (۱۹). در مطالعه رفیعی و همکاران (۲۰۱۲) در بین دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه علوم پزشکی تهران با افزایش نمره خودکارآمدی تحصیلی موفقیت تحصیلی بیشتر می‌شد (۲۰). در بررسی جمالی و همکاران در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر سال ۹۲-۱۳۹۱ بین میانگین نمره خود کارآمدی تحصیلی با موفقیت تحصیلی همبستگی مثبت معنادار اما ضعیفی وجود داشت (۱۰)، این در حالی است که مطالعه اعرابیان (۱۳۸۳) که در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه شهید بهشتی صورت گرفت بیانگر این بود که باور خودکارآمدی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان تأثیری ندارد (۹). همچنین در مطالعه بختیارپور و همکاران که در سال ۱۳۸۹-۱۳۸۸ که بر روی دانشجویان دانشگاه آزاد اهواز انجام گرفت، نیز خودکارآمدی پیشگویی کننده پیشرفت تحصیلی نبود (۲۱). با توجه به نتایج مختلف و متناقضی که در مطالعات بدست آمده است، بر آن شدیم که به سنجش خودکارآمدی در دانشجویان، بررسی متغیرهای مؤثر بر خودکارآمدی که کمتر در پژوهش‌های قبل مورد توجه قرار گرفته و نیز بررسی ارتباط بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی بپردازیم. زیرا:

خودکارآمدی بالا در دانشجویان دانشکده بهداشت، که بواسطه رشته‌های تحصیلی خود و به تبع شغلشان، با نظام سلامت کشور در ارتباط خواهند بود، می‌تواند پیش بینی کننده عملکرد بهتر ایشان در جامعه باشد.

اثبات خودکارآمدی به عنوان عامل تأثیر گذار بر موفقیت تحصیلی، می‌تواند جلوگیری از افت تحصیلی دانشجویان کرده و نیز از عواقب فردی و اجتماعی عدم موفقیت پیشگیری نموده، با ایجاد محیطی مطلوب برای یادگیری، موفقیت نظام آموزشی را در پی داشته و صرف هزینه‌های پرورش دانشجویان را توجیه کند.

از اینرو در این پژوهش، مقطع تحصیلی، جنسیت، وضعیت تأهل، تحصیلات پدر و مادر، سابقه ناراحتی روحی، سابقه بیماریهای مزمن، علاقه به رشته، سهمیه قبولی، رضایت از میزان یادگیری و ساعات اختصاص یافته به تفریح با دوستان را به عنوان متغیرهای تأثیر گذار بر خود کارآمدی فرض کردیم و خودکارآمدی بالا را به عنوان متغیر پیش بینی کننده موفقیت تحصیلی مد نظر قرار دادیم. با این اوصاف هدف مطالعه حاضر پاسخ به سؤالات زیر است:

- ۱- وضعیت خودکارآمدی دانشجویان چگونه است؟
- ۲- دانشجویان از نظر موفقیت تحصیلی چه وضعیتی دارند؟
- ۳- بین خودکارآمدی دانشجویان با هر یک از عوامل مقطع تحصیلی، جنسیت، وضعیت تأهل، تحصیلات پدر و مادر، سابقه ناراحتی روحی، سابقه بیماریهای مزمن، علاقه به رشته، سهمیه قبولی، رضایت از میزان یادگیری و ساعات اختصاص یافته به تفریح با دوستان چه رابطه‌ای وجود دارد؟

۴- آیا بین خودکار آمدی و موفقیت تحصیلی دانشجویان رابطه قوی مشاهده شده و خودکار آمدی بالا می‌تواند پیش بینی کننده موفقیت تحصیلی باشد؟

روشن کار

مطالعه حاضر مطالعه‌ای توصیفی- تحلیلی و مقطعی است. این مطالعه در سال ۱۳۹۳ با هدف تعیین ارتباط خودکار آمدی با موفقیت تحصیلی، کشف و بررسی متغیرهای مؤثر بر خودکار آمدی، همچنین اثبات خودکار آمدی به عنوان عامل تأثیر گذر بر موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ انجام شد. جامعه آماری پژوهش کلیه دانشجویان مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری این دانشکده بودند. حجم نمونه با توجه به تعداد دانشجویان در حال تحصیل در دانشکده بهداشت در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۳-۹۲ معادل ۳۰۱ در نظر گرفته شد و به نسبت تعداد کل دانشجویان در حال تحصیل در هر رشته و مقطع، تعداد نمونه‌های مورد انتظار در هر رشته و مقطع محاسبه گردید. معیار ورود به مطالعه تمایل دانشجو به مشارکت در پژوهش بود. با توجه به اینکه موفقیت تحصیلی با معدل ترم قبل دانشجویان سنجیده می‌شد لذا دانشجویان که ترم اول تحصیل خود را می‌گذراندند از مطالعه حذف شدند. پرسشگران در محل تشکیل کلاس‌های دانشجویان حضور پیدا کرده و پرسشنامه‌ها را در میان دانشجویان با این توضیح که به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی ذکر نام در پرسشنامه‌ها نیاز نیست توزیع و جمع آوری کردند که جمعاً ۴ ماه به طول انجامید. محدودیت‌های مطالعه عدم فرصت کافی دانشجویان به شرکت در پژوهش بود که با همکاری اساتید دانشگاه و ارائه توضیحات در مورد فواید اجرای طرح مرتفع گردید. در این مطالعه موفقیت تحصیلی دانشجویان به عنوان متغیر اصلی و مستقل، خودکار آمدی به عنوان متغیر وابسته و مقطع تحصیلی، جنس، وضعیت تأهل، تحصیلات پدر و مادر به عنوان متغیرهای فردی مداخله گر مورد بررسی قرار گرفتند. دانشجویان تعداد واحدهای درسی ترم قبل و ساعات اختصاص داده شده به مطالعه و نمره کسب شده از امتحان هر درس را گزارش کردند. معیار موفقیت معدل ۱۷ در نظر گرفته شد و بر این اساس دانشجویان به دو گروه موفق و ناموفق تقسیم شدند. خودکار آمدی دانشجویان از طریق پرسشنامه استاندارد (SE) مقیاس خودکار آمدی عمومی شرر و همکاران (۱۹۸۲) که دارای ۱۷ عبارت است، مورد ارزیابی قرار گرفت. شرر و همکارانش (۱۹۸۲)، به نقل از حیاتی و همکاران (۱۳۹۱) آلفای کرونباخ این پرسشنامه را ۰/۸۶ گزارش کرده‌اند (۲۲). براتی بختیاری

یافته‌ها

۳۰۹ نفر از دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران در مطالعه شرکت کردند، که طبق گزارشات کسانی که به سؤال مربوطه پاسخ داده بودند در مقاطع کارشناسی (۱۶/۵٪)، کارشناسی ارشد (۲۸٪) و دکتری (۹/۵٪) تحصیل می‌کردند. ۳۵٪ زن و ۱۹٪ مرد بودند. ۳۷٪ دانشجویان مجرد، ۱۶٪ متأهل و کمتر از یک درصد مطلقه بودند. بیشتر از ۳۷٪ تحصیلات پدر دانشجویان و حدود ۴۵٪ تحصیلات مادرشان زیر دیپلم و دیپلم بود. متوسط نمره خودکار آمدی دانشجویان (۸) ۶۱ بود. ۹۰ درصد دانشجویان دارای خودکار آمدی قوی و ۱۰ درصد دارای خودکار آمدی ضعیف بودند. متوسط نمره موفقیت تحصیلی دانشجویان (۱۶۸) ۱۷/۴۷ بود. ۵۶ درصد دانشجویان موفق و ۴۳ درصد ناموفق بودند. در زمینه ارتباط بین متغیرها و بررسی فرضیه‌های پژوهش: ۸۱ نفر از دانشجویان به سؤالات مرتبط با موفقیت تحصیلی پاسخ دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد: همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود میانگین خودکار آمدی در دانشجویان دکتری (۶۴) بالاتر از سایر مقاطع تحصیلی بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکار آمدی از نظر مقطع تحصیلی اختلاف معنی داری داشت ($P < ۰/۰۵$).

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار خودکار آمدی دانشجویان مورد بررسی بر حسب مقطع تحصیلی/ناراحتی روحی

مقطع تحصیلی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	P-value
مقطع تحصیلی کارشناسی	۴۳	۵۹/۱۱	۷/۴۸	۰/۰۱۶
کارشناسی ارشد	۸۰	۶۲/۳۱	۶/۳۵	
دکتری	۲۸	۶۴/۰۰	۱۳/۵۳	
جمع	۱۵۱	۶۱/۷۱	۱۰/۸۸	
ناراحتی روحی دارم	۸	۵۶/۶۲	۷/۶	۰/۰۴۰
ندارم	۱۳۳	۶۲/۳۱	۷/۱۲	
جمع	۱۴۱	۶۱/۹۹	۱۲/۲۸	

واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر تحصیلات مادر اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

از کل افرادی که از نظر خودکارآمدی در وضعیت مناسب قرار داشتند بیش از ۶۶ درصد دارای مادرهای زیر دیپلم، حدود ۳۷ درصد مادرهای دیپلمه، بالاتر از ۳۷ درصد مادرهای لیسانسه و بالاتر داشتند. بر اساس آزمون کای اسکور وضعیت خودکارآمدی از نظر تحصیلات مادر اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

همانطور که در جدول ۱ دیده می‌شود میانگین خودکارآمدی در دانشجویانی که سابقه ناراحتی روحی نداشتند (۶۲) بالاتر از دیگران بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر سابقه ناراحتی روحی اختلاف معنی داری داشت ($P < 0/05$).

میانگین خودکارآمدی در دانشجویانی که سابقه بیماری مزمن داشتند (۶۲) بالاتر از دیگران بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر سابقه بیماری مزمن اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

همانطور که در جدول ۲ دیده می‌شود میانگین خودکارآمدی در دانشجویانی که سابقه علاقه به رشته خود داشتند (۶۳) بالاتر از دیگران بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر علاقه به رشته اختلاف معنی داری داشت ($P < 0/001$).

میانگین خودکارآمدی در دانشجویانی که سهمیه قبولی شهدا داشتند (۶۷) بالاتر از سایر دانشجویان و در دانشجویان سهمیه قبولی مناطق کمترین (۵۸) بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر سهمیه قبولی اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

مطابق با آنچه که در جدول ۲ می‌بینید میانگین خودکارآمدی در دانشجویانی که میزان یادگیری خود را خوب ارزیابی کرده بودند (۶۳) بالاتر از دیگران بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر رضایت از میزان یادگیری اختلاف معنی داری داشت ($P < 0/001$).

میانگین خودکارآمدی در دانشجویانی که از نمراتشان رضایت متوسطی داشتند (۵۰) بالاتر از سایرین بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر رضایت از نمرات اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

از کل افرادی که از نظر خودکارآمدی در وضعیت مناسب قرار داشتند ۲۵/۵ درصد در مقطع کارشناسی، بیش از ۵۴ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و بیش از ۱۹ درصد در مقطع دکتری تحصیل می‌کردند. بر اساس آزمون کای اسکور وضعیت خودکارآمدی از نظر مقطع تحصیلی اختلاف معنی داری داشت ($P < 0/05$).

میانگین خودکارآمدی در دانشجویان مؤنث (۶۲) بالاتر از دانشجویان مذکر بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر جنسیت اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

از کل افرادی که از نظر خودکارآمدی در وضعیت مناسب قرار داشتند بیش از ۳۵ درصد مذکر و بقیه مؤنث بودند، بر اساس آزمون کای اسکور وضعیت خودکارآمدی از نظر جنسیت اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

میانگین خودکارآمدی در دانشجویان متأهل (۶۳) بالاتر از دانشجویان مجرد بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر تأهل اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

از کل افرادی که از نظر خودکارآمدی در وضعیت مناسب قرار داشتند بیش از ۶۷ درصد مجرد و بقیه متأهل بودند، بر اساس آزمون کای اسکور وضعیت خودکارآمدی از نظر تأهل اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

میانگین خودکارآمدی در دانشجویانی که پدرهای دیپلمه داشتند (۶۳) بالاتر از سایر دانشجویان و در دانشجویانی که پدرهای دارای تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر بودند کمترین (۵۹) بود. بر اساس آزمون واریانس یک طرفه میانگین متغیر خودکارآمدی از نظر تحصیلات پدر اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

از کل افرادی که از نظر خودکارآمدی در وضعیت مناسب قرار داشتند ۳۴ درصد دارای پدرهای زیر دیپلم، حدود ۳۷ درصد پدرهای دیپلمه، بیشتر از ۲۱ درصد پدرهای لیسانسه و سایرین دارای پدرهایی با تحصیلات بالاتر بودند. بر اساس آزمون کای اسکور وضعیت خودکارآمدی از نظر تحصیلات پدر اختلاف معنی داری نداشت ($P > 0/05$).

میانگین خودکارآمدی در دانشجویانی که مادرهای زیر دیپلم داشتند (۶۲/۳۶) بالاتر از سایر دانشجویان و در دانشجویانی که مادرهای دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر بودند کمترین (۵۸) بود. بر اساس آزمون

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار خودکارآمدی دانشجویان مورد بررسی بر حسب علاقه به رشته/رضایت از میزان یادگیری

میزان یادگیری	تعداد	میانگین	انحراف معیار	P-value
علاقه به رشته				$< 0/001$
دارم	۱۰۵	۶۳/۱۳	۷/۴۲	
ندارم	۳۶	۵۸/۰۰	۱۲/۰۳	
جمع	۱۴۱	۶۱/۸۲	۱۴	
رضایت از میزان یادگیری				$< 0/001$
خوب	۷۰	۶۳/۹۰	۶/۸۷	
متوسط	۵۷	۶۰/۳۱	۵/۷	
ضعیف	۱۰	۵۲/۶۰	۱۰/۹	
جمع	۱۳۷	۶۱/۵۸	۱۲/۱۱	

جدول ۳: ارتباط خودکارآمدی دانشجویان مورد بررسی با موفقیت تحصیلی

معدل نمرات دروس (موفقیت تحصیلی)	تعداد	میانگین	انحراف معیار
مناسب	۶۸	۱۷/۴۶	۱/۱
کم	۸	۱۷/۸۸	۱/۵۴

$$P = ۰/۴۲۰$$

دست یافت که دانشجویانی که خودکارآمدی عمومی بالاتری دارند، از نظر تحصیلی موفقترند (۳۰). به نقل از قرطبه و همکاران در مطالعه‌ای که توسط امینی (۲۰۰۲) انجام شد، نشان داد که خودکارآمدی ۲۱٪ از موفقیت تحصیلی را توضیح می‌دهد و بین خودکارآمدی و نمرات پایان‌ترم رابطه معنی داری وجود داشت (۲۸). کدیور شیرزادی (۲۰۱۰) نیز خودکارآمدی درک شده را پیشگویی کننده بسیار خوب موفقیت تحصیلی دانست (۲۶). صفاری و همکاران (۲۰۱۲) رابطه مثبت بین خودکارآمدی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله و معدل را به نقش اطمینان فرد به قابلیت‌هایش در انجام وظایف تحصیلی و پیشرفت آموزشی نسبت دادند (۱۹). نتایج مطالعه حاضر با مطالعه رفیعی فر (۲۰۱۲) که در بین دانشجویان پرستاری همین دانشگاه انجام شده بود نیز همخوان نبود (۲۰). جوکار و دلاورپور (۲۰۰۷)، امینی (۲۰۰۸)، حسینی و خیر (۲۰۰۹)، خامسان و شیرزادی (۲۰۱۰)، هوشمندجا و همکاران (۲۰۱۱)، محسن هاشمی نسب و همکاران (۲۰۱۴) (۳۶-۳۱) محمدرضا تمنایی فر و حکیمه لیس (۲۰۱۴) (۲۶) نشان دادند که رابطه مثبتی بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان وجود دارد. به نقل از هوشمندجا و همکاران در مطالعات عابدینی و همکاران، غلامعلی لوانسانی، دیره، خرازی و همکاران (۳۵)، و به نقل از رفیعی و همکاران در تحقیق سپهریان (۲۰) جوانمرد و همکاران (۳۷) نیز به نتایج مشابهی دست یافتند.

نتایج مطالعه با پژوهش‌های اعرابیان (۱۳۸۳) و بررسی کاپا و لودمن (۲۰۰۱) به نقل از بختیارپور و همکاران (۱۳۸۹) همخوانی داشت (۲۱). اعرابیان (۱۳۸۳) بر این عقیده است در کشورما افرادی که دارای باورهای خودکارآمدی قوی هستند با تلاش مضاعف از سد کنکور گذشته و پس از قبولی در دانشگاه، چون به هدف خود رسیده‌اند، از انگیزه لازم برای موفقیت تحصیلی برخوردار نمی‌باشند و مطالعه را در حد گذراندن واحدها انجام می‌دهند و بواسطه ابهام آینده شغلی از مطالعه بیشتر صرف نظر نموده و در نتیجه موفقیت چندانی کسب نمی‌کنند (۹). به عقیده بختیارپور و همکاران (۱۳۸۹) معنی دار نبودن رابطه موفقیت تحصیلی با متغیر خودکارآمدی می‌تواند به علت پیچیدگی عوامل تأثیرگذار و خود گزارشی نادرست بعضی از افراد شرکت کننده در پژوهش باشد. به عبارتی از آنجا که موفقیت تحصیلی به وسیله معدل سنجیده می‌شده و تنها به گفته افراد مورد پژوهش اکتفا شده است امکان دارد که برخی از آنها معدل خود را به درستی بیان نکرده باشند (۲۱). پژوهشگران این مطالعه با نظر اعرابیان و بختیارپور موافقت، علاوه بر آن به نظر می‌رسد اشخاص پس از گذراندن دوره سخت قبل از کنکور، پس از راهیابی به دانشگاه فرصت زیادی را برای تجدید قوا نیاز دارند و احساس راهی از فشار و استرس مانع از تلاش مجدد، برای کسب موفقیت‌های بیشتر می‌شود.

ضمن اینکه در این پژوهش وضعیت اشتغال دانشجویان بررسی نشده است، تعدادی از دانشجویان بخصوص در مقاطع بالاتر هم زمان با

بین وضعیت خودکارآمدی دانشجویان با میزان ساعات اختصاص یافته به تفریح با دوستان براساس آزمونهای پارامتریک ($P > ۰/۰۵$) و ($r = ۰/۰۰۸$) و غیر پارامتریک ($P > ۰/۰۵$) و ($r = ۰/۹۹۸$) ارتباطی وجود نداشت.

بر اساس آزمون‌های پارامتریک ($P = ۰/۰۷۷$) و ($r = -۰/۰۵۷$) و غیر پارامتریک ($P = ۰/۶۵۵$) و ($r = ۰/۰۵۲$) بین خودکارآمدی دانشجویان مورد بررسی با متغیر موفقیت تحصیلی ارتباط معنی دار به دست نیامد. (جدول ۳) همچنین بررسی خودکارآمدی در گروه‌های با معدل نامناسب و مناسب، بر اساس آزمون t نیز ارتباط معنی داری را نشان نداد ($P \geq ۰/۰۵$).

بین موفقیت تحصیلی در زنان و مردان تفاوت معنی داری مشاهده شد ($P < ۰/۰۵$).

نتیجه گیری

به طور خلاصه در پاسخ به سؤال اول پژوهش، متوسط نمره خودکارآمدی دانشجویان ۶۱(۸) بود. ۹۰ درصد دانشجویان دارای خودکارآمدی قوی و ۱۰ درصد دارای خودکارآمدی ضعیف بودند. در پاسخ به دومین سؤال، متوسط نمره موفقیت تحصیلی دانشجویان (۱/۶۸) (۱۷/۴۷) بود. ۵۶ درصد دانشجویان موفق و ۴۳ درصد ناموفق بودند. در مورد سؤال سوم وضعیت خودکارآمدی فقط با ۴ عامل مقطع تحصیلی، سابقه ناراحتی روحی، علاقه به رشته و ارزیابی میزان یادگیری رابطه معنی دار نشان داد. در جواب سؤال چهارم، یافته‌ها نشان داد بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی رابطه معنی داری مشاهده نشد ($P > ۰/۰۵$). به عبارتی خودکارآمدی پیش بینی کننده موفقیت تحصیلی نبود، یعنی احساس توانایی اشخاص برای یادگیری محتوای دروس و انجام تکالیف و حتی تجربیات گذشته، نمی‌توانست تضمین کننده موفقیت تحصیلی‌شان باشد. بنابراین نتایج مطالعه حاضر، مخالف نتایج بدست آمده در مطالعات بندورا، شارف، واکر و پوسنر بود.

همچنین نتایج مطالعه حاضر، با مطالعات مالتون براون و لنی (۱۹۹۱) در ۳۸ دانش آموز، در سالهای ۱۹۷۷ تا ۱۹۸۸، که ارتباط مثبتی بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی نشان داده شد (۲۳)، و مطالعات تلا و تلا (۲۰۱۱)، واله و همکاران (۲۰۰۹) که در بین دانش‌آموزان انجام شده بود، پاجارس (۲۰۰۲) و یازبسی (۲۰۱۱) که خودکارآمدی را پیشگویی کننده خوب موفقیت تحصیلی دانستند (۲۴-۲۷)، می می (۱۹۹۶)، اندرو و ویال (۱۹۹۸)، سامرفیلد و واتسون (۱۹۹۸)، کاسیدی و ایچوس (۲۰۰۰) (۱۸)، کاپ رارا و همکاران (۲۰۰۶)، که بین خودکارآمدی و نمرات پایان‌ترم رابطه معنی داری بدست آوردند (۲۸) و با گزارش گور (۲۰۰۶)، درباره تجربه موفقیت یا شکست با احساس قوی یا ضعیف بودن خودکارآمدی مغایرت داشت (۲۹). مقایسه نتایج بدست آمده در این مطالعه با مطالعات انجام شده در ایران نشان دهنده عدم همخوانی در اکثریت موارد است. اصغرزاده (۱۳۸۳) به این نتیجه

از افراد برای گزارش نمرات خود به حافظه خود مراجعه می‌کنند و گاهی نمرات خود را بالاتر از نمره واقعی اعلام می‌نمایند. پیشنهاد می‌شود برای به دست آوردن اطلاعات دقیق‌تر از پرونده سوابق تحصیلی دانشجویان جهت ثبت نمرات استفاده گردد. همچنین مقایسه نمرات حداقل دو ترم گذشته و تعیین پیشرفت تحصیلی، تعداد واحدهای گذرانده و یا مشروطی جهت تعیین میزان موفقیت دانشجویان در پژوهش‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد. در نهایت اگرچه این پژوهش در بین دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شده و قدرت تعمیم پذیری به سایر دانشجویان را ندارد ولی قدم مثبتی از نظر بررسی متغیرهایی بوده که قبلاً کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

سپاسگزاری

این مقاله نتیجه طرح تحقیقاتی با کد 92-02-61-16829 مصوب دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران به شماره قرارداد 132/90 مورخ 1393/2/8 می‌باشد. لذا از همه کارکنان، اعضای هیات علمی و دانشجویان که پژوهشگران را یاری نمودند تشکر و قدردانی می‌گردد.

تحصیل مشغول به کار هستند، در مورد این دسته از دانشجویان ضمن اینکه اشتغال فرصت کافی برای مطالعه، یادگیری بیشتر و کسب نمرات بالاتر را باقی نمی‌گذارد، ادامه تحصیل و گرفتن مدرک تحصیلی صرفاً جهت ارضاء نیازهای درونی و یا ارتقاء شغلی است و از آنجایی که معدل بالاتر تاثیری در این زمینه ندارد، بنابراین خودکارآمدی نمی‌تواند عاملی برای کسب نمرات بهتر و موفقیت تحصیلی شود. از طرف دیگر در دنیای امروزی کسب موفقیت تحصیلی و فارغ التحصیلی با نمرات بالاتر معیار کافی برای پیدا کردن شغل مناسب در آینده نیست، بنابراین دانشجویانی که هم زمان با تحصیل مشغول به کار نیستند، حتی با وجود احساس خودکارآمدی بالاتر، انگیزه‌ای برای موفقیت تحصیلی ندارند و پیدا کردن شغل مناسب را منوط به کسب کردن مهارت در سایر ابعاد زندگی دانسته و آن‌ها را دنبال می‌کنند، به طور مثال داشتن ارتباطات مؤثر، انجام امور پژوهشی، فعالیت در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی و یا انجمن‌های تخصصی از جمله مواردی است که می‌تواند در آینده شغلی افراد مؤثر باشد و در این پژوهش مورد سؤال قرار نگرفته است. از آنجایی که فقط ۸۱ نفر از ۳۰۹ نفر افراد مورد پژوهش، نمرات خود را گزارش کرده بودند، به نظر می‌رسد به دست آوردن معدل به عنوان تنها شاخص برای سنجش موفقیت تحصیلی از محدودیت‌های مطالعه بوده و روش خود گزارشی معیار مناسبی نباشد. چون بسیاری

References

- Chen JJ. Relation of academic support from parents, teachers, and peers to Hong Kong adolescents' academic achievement: the mediating role of academic engagement. *Genet Soc Gen Psychol Monogr.* 2005;131(2):77-127. DOI: 10.3200/MONO.131.2.77-127 PMID: 16779945
- Amrai K, Motlagh SE, Zalani HA, Parhon H. The relationship between academic motivation and academic achievement students. *Proc Soc Behav Sci.* 2011;15:399-402. DOI: 10.1016/j.sbspro.2011.03.111
- Changyzi Ashtyani S, Shamsi M, Mohamadbeygi A. Frequency of educational decline and some effective factors of student's opinion in Arak University of Medical Sciences 2009. *Arak Med Univ J.* 2010;12(4):24-33.
- Bahar HH. The effects of gender, perceived social support and sociometric status on academic success. *Proc Soc Behav Sci.* 2010;2(2):3801-5. DOI: 10.1016/j.sbspro.2010.03.593
- Torres JB, Solberg VS. Role of Self-Efficacy, Stress, Social Integration, and Family Support in Latino College Student Persistence and Health. *J Vocat Behav.* 2001;59(1):53-63. DOI: 10.1006/jvbe.2000.1785
- Fakhri Z, Rezaee A, Pakdaman S, Ebrahimi S. Mediating role of academic self-efficacy predicting achievement goals based on positive and negative affect. *Q J Appl Psychol.* 2013;7(1):55-68.
- Ferla J, Valcke M, Cai Y. Academic self-efficacy and academic self-concept: Reconsidering structural relationships. *Learn Individ Dif.* 2009;19(4):499-505. DOI: 10.1016/j.lindif.2009.05.004
- Bandura A, Adams NE. Analysis of self-efficacy theory of behavioral change. *Cogn Ther Res.* 1977;1(4):287-310.
- Arabian A, Khoda Panahi M, Heydari M, Saleh Sedghpoor B. Relationship between self efficacy beliefs, mental health and academic achievement in colleagues. *J Psychol.* 2005;8(4):360-71.
- Jamali M, Noroozi A, Tahmasebi R. Factors Affecting Academic Self-Efficacy and Its Association with Academic Achievement among Students of Bushehr University Medical Sciences 2012-13. *Iranian J Med Educ.* 2013;13(8):629-41.
- Bandura A. Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning. *Educ Psychol.* 1993;28(2):117-48. DOI: 10.1207/s15326985Sep2802_3
- Fooladvand K, Farzad V, Shahraray M, Sangari A. Role of social support, academic stress and academic self-efficacy on mental and physical health. *Contemp Psychol.* 2009;4(2):81-93.
- Karademas EC, Kalantzi-Azizi A. The stress process, self-efficacy expectations, and psychological health. *Pers Individ Dif.* 2004;37(5):1033-43. DOI: 10.1016/j.paid.2003.11.012
- Pajares F. Gender and Perceived Self-Efficacy in Self-Regulated Learning. *Theory Pract.* 2002;41(2):116-25. DOI: 10.1207/s15430421tip4102_8
- Chen MC, Lin HJ. Self-efficacy, foreign language anxiety as predictors of academic performance among professional program students in a general English proficiency writing test. *Percept Mot Skills.* 2009;109(2):420-30. DOI: 10.2466/PMS.109.2.420-430 PMID: 20037996
- Komarraju M, Nadler D. Self-efficacy and academic achievement: Why do implicit beliefs, goals, and effort regulation matter? *Pers Individ Dif.* 2013;25:67-72. DOI: 10.1016/j.lindif.2013.01.005
- Shkullaku R. The relationship between self-efficacy and academic performance in the context of gender

- among Albanian students. *Eur Acad Res.* 2013;1(4):467-78.
18. Jahanian R, Mahjoubi S. A Study on the rate of self-efficacy's effect of university students' academic achievement. *Middle East J Sci Res.* 2013;15(7):1021-7.
 19. Purtaghi G, Pakpour A. Happiness, self-efficacy and academic achievement among students of baqiyatallah university of medical sciences. *J Med Educ Dev.* 2014;7(13):45-56.
 20. Rafii f, Saremi rasouli F, Najafi ghezalje H, Haghani H. The Relationship between Academic Procrastination, Academic Achievement, and Self-Efficacy in Nursing Students of Tehran University of Medical Sciences. *Iranian J Med Educ.* 2014; 14(1):32-40.
 21. Bakhtiarpoor S, Hafezi F, Behzadi Sheni F. The relationship among locus of control, perfectionionism and self – efficacy with test anxiety and academic performance in the students of the Islamic Azad University. *New Find Psychol.* 2010;5(13):35-52.
 22. Hayati D, Ogbahi A, Hoseini Ahangari S, Azizi Abarghuei M. Investigating the relationships between quality of learning experience's components and self-efficacy on academic burnout among students of Allamme Tabatabaei. *Univ Tehran Educ Dev Jundishapur.* 2012;3(4):18-29.
 23. Mohammadyari G. Comparative Study of Relationship between General Perceived Self-efficacy and Test Anxiety with Academic Achievement of Male and Female Students. *Proc Soc Behav Sci.* 2012;69:2119-23. DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.12.175
 24. Tella A, Tella A, Adeniyi SO. Locus of Control, Interest in Schooling and Self-Efficacy as Predictors of Academic Achievement among Junior Secondary School Students in Osun State, Nigeria. *New Horiz Educ.* 2011;59(1):25-37.
 25. Valle A, Nunez JC, Cabanach RG, Gonzalez-Pienda JA, Rodriguez S, Rosario P, et al. Academic goals and learning quality in higher education students. *Span J Psychol.* 2009;12(1):96-105. PMID: 19476223
 26. Tamannaefar M, Leis H. Relationship between Self-Efficacy and Academic Achievement among High-School Students. *Int J Psychol Behav Res.* 2014;3(2):89-95.
 27. Yazici H, Seyis S, Altun F. Emotional intelligence and self-efficacy beliefs as predictors of academic achievement among high school students. *Proc Soc Behav Sci.* 2011;15:2319-23. DOI: 10.1016/j.sbspro.2011.04.100
 28. Gharetepeh A, Safari Y, Pashaei T, Razaee M, Bagher Kajbaf M. Emotional intelligence as a predictor of self-efficacy among students with different levels of academic achievement at Kermanshah University of Medical Sciences. *J Adv Med Educ Prof.* 2015;3(2):50-5. PMID: 25927067
 29. Gore Jr PA. Academic self-efficacy as a predictor of college outcomes: Two incremental validity studies. *J Career Asses.* 2006;14(1):92-115.
 30. Asgharzadieh T. Locus of Control efficacy study with academic success [Dissertation]. Tehran: Shahid Beheshti University; 2004.
 31. Jokar B, Delavar Pour A. Relationship between progress goals related and academic procrastination. *J New Ideas Educ.* 2007;3:61-80.
 32. Amini Z. Relationship between Motivational beliefs, self-regulated learning strategies and beliefs and student achievement. *New Thoughts Educ.* 2008;4:123-35.
 33. Hosseini P, Khayyer M. Prediction behavioral procrastination and decision making in terms of the students' metacognition. *Iranian J Pediatr Nurs.* 2009;15:265-73.
 34. Khamesan A, Shirzadi V. Relationship between academic procrastination and the perception of the classroom structure: The role of motivational beliefs and self-regulating learning strategies. *Appl Psychol Res.* 2010;1:41-56.
 35. Hoshmandja M, Javanmard A, Marashi S. The Relationship between Self-Efficacy, Cognitive Meta Cognitive Strategies with Academic Achievement among Students High School Boys Nomads of Fars Province. *J Technol Educ.* 2014;8(3):171-81.
 36. Hasheminasab M, Ghanbari Z, Azizi J, Shamsi M. Investigating the Relationship between Self-Efficacy with Academic Achievement, Discipline, Urban-Rural and Order Birth of High School Students in Rafsanan. *Int J Psychol Behav Res.* 2014;3(4):258-64.
 37. Javanmard A, Hoshmandja M, Ahmadzade L. Investigating the relationship between self-efficacy, cognitive and metacognitive strategies, and academic self-handicapping with academic achievement in male high school students in the tribes of Fars Province. *J Life Sci Biomed.* 2012;3(1):27-34.